

Ik wil je het een en ander vertellen

Ik wil je het een en ander vertellen

Lion Rippe (1923-1943)

De maker van de RET-kaart uit 1942

Anne Schram Ouweneel

studio Rashkov

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een financiële bijdrage van Museum Rotterdam en Gemeente Rotterdam.

**museum
ROTTERDAM**

**Gemeente
Rotterdam**

De auteur heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Aan hen die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op enig recht, wordt verzocht contact op te nemen met Studio Rashkov in Rotterdam.

© 2026 Anne Schram Ouweneel

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Studio Rashkov in Rotterdam. Ook tekst- en datamining van deze uitgave is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

Omslagontwerp en vormgeving binnenwerk: Delian Rashkov
Redactie: Edith Vroon

Foto omslag: Privécollectie familie Levison (Jons Rippe in de Proveniersstraat, 1938)

RET-kaart Lion Rippe: Collectie Museum Rotterdam

Druk: Damen Drukkers

ISBN 9789083649337

NUR 680

www.studiorashkov.com

Woord vooraf

Ik heb mensen gekend die Jons hebben gekend. Maandenlang vergaderde ik met iemand die de naam van Jons, toen zestig jaar na dato, op een heel vertrouwde en vanzelfsprekende manier uitsprak. Voor hem was Jons meer dan een naam. Jons was een schoolgenoot, een bekende, een vriend misschien.

Aan de mensen die Jons kenden heb ik geen vragen gesteld. In de eerste plaats omdat ik niet durfde. Ik was net dertig en mijn gesprekspartners waren mannen van boven de zeventig, met indrukwekkende maatschappelijke carrières. Het waren bovendien mensen die zelf grote verliezen hadden geleden. Tijdens de oorlog hadden zij ouders, grootouders, verwanten en vrienden verloren.

In die tijd deed ik onderzoek naar de oorlogsslachtoffers van het Erasmiaans Gymnasium. Het waren er zo veel, dat het me duizelde. Mijn gesprekspartners hadden velen van hen persoonlijk gekend. Ze moedigden mij aan om vragen te stellen. Maar naar wie moest ik vragen? Naar Jons, Sally, Kitty, Juda? Achter elke naam school een leven, een gezicht, een mens. Ik kon niet kiezen. En daarom vroeg ik naar niemand.

‘Ik wil je het een en ander vertellen.’ Het is een zin die Jons schreef aan een vriend. Deze zin van Jons is de titel van dit boekje geworden. Ik wil je het verhaal van Jons vertellen,

maar het verhaal van Jons is incompleet omdat ik te laat ben. Alle mensen die Jons persoonlijk kenden, zijn inmiddels overleden. Nu moet ik zijn leven bij elkaar puzzelen uit archieven. Ik moet mijn voelhorens uitsteken, mij inleven, uit zijn denkbeeldige slaapkamerraam naar buiten kijken om te begrijpen hoe hij ertoe kwam een routekaart te maken van alle tramlijnen in Rotterdam.

Dit boekje is voor Jons.

Anne Schram Ouweneel

Inhoud

1	Het beginpunt: Proveniersstraat 76b	9
2	Halte Vijverhofstraat 38–60	12
3	Halte Stationsplein	17
4	Halte Hoevestraat 13	21
5	Halte Spartastraat 7–9	23
6	Haltes Coolsingel 78 en Wytemaweg 25	25
7	Halte Stadscentrum	30
8	Tussenstops Essenlaan en Vredenhofweg, halte Speelmanwarsstraat 7	34
9	Halte Provenierswijk	42
10	(Hier was) Halte Hofplein	45
11	Halte Stieltjesstraat 42	49
12	Alle haltes van Rotterdam	52
13	Halte Molenwaterweg 24	63
14	Halte Proveniersstraat 76b	68
15	Halte Proveniersstraat 76c	73
16	Tussenstop Bennekom, halte Velp	80
17	Halte Westerbork	89
18	Eindpunt Sobibor	96
19	In herinnering	98
	Noten	100
	Personenregister	112

1 / Het beginpunt: Proveniersstraat 76b

Het kan natuurlijk dat Jons Rippe pas als tiener geïnteresseerd raakte in trams en tramlijnen. Maar waarschijnlijk begon Jons' fascinatie met het spoor al in zijn vroegste jeugd. Vanuit zijn ouderlijk huis aan de Proveniersstraat had Jons uitzicht op het spoorwegemplacement van Station Rotterdam Delftsche Poort. Dit treinstation lag iets ten oosten van het huidige Centraal Station. Tussen de achtertuin van de familie Rippe en het spoor lag alleen een smalle uitloper van de Stationssingel.¹ Meteen aan de andere kant van deze sloot was de veelading.²

Heeft Jons 's nachts de passerende goederentreinen gehoord? Kon hij overdag vanuit de ouderslaapkamer de binnenkomende passagierstreinen zien? In elk geval zag en rook hij de stoomwolken van de stoomlocomotieven en hoorde hij de geluiden die passen bij een groot treinstation in de jaren twintig. Toen in 1927 de Oude Lijn – de spoorlijn tussen Rotterdam en Amsterdam – werd geëlektrificeerd, zat hij er letterlijk met zijn neus bovenop.³ Misschien was de elektrificatie voor zijn vader, moeder of een opa of oma aanleiding om de kleine Jons te vertellen dat er verschillende soorten locomotieven waren en dat elektrische treinen 'onder de draad' reden.

Station Rotterdam Delftsche Poort in – vermoedelijk – 1922. Op de achtergrond de huizenrij aan de Proveniersstraat waar de familie Rippe woonde. Het ouderlijk huis van Jons is gemarkeerd. Op de voorgrond de Rotterdamsche Diergaarde, ongeveer waar nu het Weena loopt. Rechts het ronde Stationsplein, omzoomd door bomen. Helemaal rechts, iets boven het midden, de ingang van de Stationsweg, waar Jons' grootouders woonden. Dit was de rechthoek van Jons' vroegste jeugd.

Nederlands Instituut voor Militaire Historie ⁴

Jons' ouderlijk huis aan de Proveniersstraat 76b staat er nog steeds. Zijn vader Hessel Rippe, roepnaam Henri, en zijn moeder Jeannette Levison, roepnaam Zus, waren hier komen wonen op 6 april 1922, hun trouwdag. Bijna een jaar later, op 1 april 1923, werd Jons geboren, hun oudste zoon. Jons' officiële naam was Lion Rippe; hij was vernoemd naar zijn grootvader van vaderskant, zoals toen gebruikelijk. Aanvankelijk was zijn roepnaam misschien John. Zo heette

hij tenminste in *De Rippensche Courant*, een eenmalige familie-uitgave ter gelegenheid van het 12,5-jarig huwelijk van zijn ouders.⁵ Maar uiteindelijk werd het Jons.

Nieuw Israëlietisch Weekblad,
6 april 1923

Kort voor zijn derde verjaardag kreeg Jons een broertje: Hans Nico, geboren op 17 maart 1926. Toen Hans Nico jong was, werd hij Hans of Hansje genoemd. Later werd dat Hans Nico of kortweg Hans.

Nieuwe Rotterdamsche Courant,
17 maart 1926